

واحد علوم و تحقیقات، دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی

نام درس: اندیشه های شهرسازی باتاکید بر رویکرد ایرانی-اسلامی

مقطع: کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری

تعداد و نوع واحد درسی: ۲ واحد نظری

علیرضا عندلیب

الف: مقدمه

اولین گام در اندیشیدن به شهر در هر موقعیت جغرافیایی در جهان و ایران، چه در گذشته و چه حال و آینده، و مقولاتی از این نوع، شناخت اندیشه ها و نگرش های فلسفی منبعث از آنها به جهان و حکمت است. چه شهرهایی که در دوران باستان تولد یافتند و چه آنها که مفهوم شهر را در ساختار آن یا ناسمپرسی و ساختارزدایی جستجو می کنند، جملگی در پی تعمیق فلسفی این مفهوم هستند تا از حکمت نظری به حکمت عملی دست یابند و این آخرین را شکلی کالبدی- فضایی بخشند. از این رو اهمیت برداشتن این گام به ویژه در پی تحولات گوناگون دوسده اخیر دوچندان می گردد.

براین اساس آگاهی از چگونگی شکل گیری شهرسازی معاصر و تحولی که در آن رخ داده است، عمده ترین مقوله برای دریافت و ادراک دگرگونی های عمیق شهرسازی معاصر در ایران و جهان است. تغییرات وسیع پس از انقلاب صنعتی در غرب، نحوه تفکر و نگرش به شهر را ابعادی جهانی بخشیده است. ورود ماشین و ابداعات فنی به شهرهای گوناگون در سراسر جهان به طور عام، به شهرهای جوامع "عقب نگه داشته شده" به طور خاص، چهره ای کما بیش یکسان بخشیده است. وضع موجود شهر در این جوامع، نه آنی است که می بایستی از تحول تاریخی آن زاینده می شد. پس شناخت آنچه سبب این قطع تاریخی شده الزامی است. عدم شناخت مفاهیم، اندیشه ها و تجلیات کالبدی- فضایی آنها در شهر، بی تردید ما را از رقم زدن دگرگونی های آتی شهر باز خواهد داشت.

ب: اهداف آموزش

این درس بر آن خواهد بود که دانشجو را با مفاهیم، اندیشه ها، الگوها و تلاش هایی که در دوره های مختلف ایران و جهان در برخورد با پدیده شهر به طور خاص و کانون های زیستی به طور عام در قرون اخیر ابراز گردید و چگونگی تاثیر نظریه پردازی های آنها آشنا کرده و چگونگی کاربرد این مفاهیم و کاربست شان در مطالعات شهرسازی کشورمان را بیاموزد. بر این اساس اهداف آموزش چنین خواهد بود:

۱. شناخت مبانی فلسفی، نظریه ها، مفاهیم، الگوها و ضد الگوها و تاثیر آنها بر شهرها
۲. شناخت برخی از مهم ترین نظریه ها، مفاهیم، الگوها و تجلیات کالبدی آنها در گستره جهانی، بویژه در غرب در سه مقطع ۱۹۱۰-۱۸۰۰ میلادی، ۱۹۶۰-۱۹۱۰ میلادی و ۱۹۶۰ تاکنون
۳. بررسی مسائل ایران و شناخت روش ها، شیوه ها و الگوهای شهرسازی آن درمقاطع تاریخی گذشته بویژه دوران معاصر تاکنون
۴. دست یابی به تفکر فلسفی در مورد شهر، مفاهیم متفاوتی که تاکنون از این تفکر حادث شده و عبور از حکمت نظری به حکمت عملی شهرسازی

ج: سرفصل دروس

۱. مرور تحولات و اندیشه های شهرسازی و شهرشناسی غرب
۲. شناخت مفهوم شهر و تحلیل فلسفی آن (مفاهیم، انگاره ها و دگرگونی مفهوم شهر)
۳. نگاهی به تحولات و اندیشه های آرمان شهری ایران و جهان از دوران باستان تاکنون
۴. از شهرسازی تا شهرشناسی (غروب مفهوم شهر و دفاع از مفهوم آن)
۵. شهرسازی و شهرشناسی ایران:

پیش از اسلام (سبک پارسی، پارسی-هلنی و پارتی)
 بعد از اسلام (سبک خراسان، رازی، آذری و مکتب اصفهان)
 دوران معاصر (سبک تهران، الگوی تهران، پهلوی اول و دوم)
 شهرسازی پس از انقلاب اسلامی و دوران جمهوری اسلامی ایران

د: روش های آموزش و آزمون

۱. مطالب درس در هر جلسه توسط استاد ارائه و مباحث مطرح شده در کلاس با دانشجویان مورد بحث قرار می گیرد.
۲. هر دانشجو برای کار پایانی خویش یک موضوع مطالعه موردی ایران را با توجه به مقاطع تاریخی مطروحه در کلاس به صورت انفرادی یا مشترک با سایر دانشجویان پس از توافق با استاد انتخاب و به صورت یک مقاله کامل ارایه می نمایند.
۳. مقاله مورد مطالعه باید به صورت سمینار در کلاس ارائه و اصلاحات لازم در آن بعمل آید.
۴. آزمون نهایی به صورت کتبی در پایان نیمسال تحصیلی خواهد بود که از مباحث ارایه شده در کلاس صورت می گیرد.
۵. امتیازات بدست آمده از چگونگی فعالیت در درس و سمینار کلاسی، مقاله نهایی و آزمون کتبی پایانی نیمسال، مبنای قضاوت نهایی در نمره درس خواهد بود.

ه: تقویم زمانی و ملاحظات لازم

۱. دانشجویان باید به نحوی برنامه ریزی نمایند که کارهای کلاسی آنها شامل ارائه مقاله به صورت سمینار طبق تقویمی که توسط نماینده کلاس تهیه و ابلاغ می شود، به اتمام رسیده و نمره کلاسی آنها طبق جدول زیر اخذ نمایند.
۲. ارائه مقاله کامل دانشجویان پس از طی مراحل اصلاحی در کلاس و ارائه سمینار آن به صورت یک مقاله کامل قابل چاپ (با رعایت اصول نگارش مقاله علمی) حداکثر در ۱۴ صفحه A4 صرفاً در روز آزمون کتبی تحویل می گردد. چنانچه پس از این تاریخ از طریق ایمیل یا هر وسیله دیگر انجام شود، مورد پذیرش و ارزیابی قرار نمی گیرد.
۳. پیشنهاد می شود دانشجویان در طرح مطالب کلاس مشارکت و حضور فعال داشته باشند و از این طریق با نقد و اشکال و پرسش و پیشنهاد بر غنای محتوای کلاس بیفزایند.

جمع کل نمره	نمره ارائه کلاسی	نمره ارائه پایانی ترم	جمع کل نمره
۶	۲	۴	۶
۱۴	-	-	۱۴
۲۰	-	-	۲۰

و: فصول تدوین مقاله پایانی (مطالعه شهرسازی و شهرشناسی ایران در پیش از اسلام، بعد از اسلام، دوران معاصر و پس از انقلاب اسلامی)

۱. تشریح و توصیف مورد مطالعه از جنبه های گوناگون مرتبط با موضوع
۲. معرفی صاحب نظران و اندیشمندان تاثیر گذار همراه با بیان دیدگاه های غالب دوره مورد مطالعه
۳. مقایسه دوره مورد مطالعه با تحولات فکری و مرتبط با دوره قبلی خود
۴. بررسی مبانی فکری و فلسفی تاثیرگذار در اندیشه های شهرسازی همزمان دوره مورد مطالعه در غرب
۵. بیان درس ها و آموزه های دوره مورد مطالعه جهت کاربرد آن در شهرسازی امروز کشور

ز: جدول توزیع جلسه ای سر فصل درس

شرح درس جلسات " اندیشه های شهرسازی با رویکرد ایرانی - اسلامی " دکتر علیرضا عندلیب	
جلسه اول	طرح کلی مسئله (مخاطب شناسی و آگاهی سنجی)، توضیح برنامه (اهداف، روش، تکالیف، منابع...)، معرفی کلی موضوع،
جلسه دوم	مرور تحولات، اندیشه ها و پارادایم های تاثیر گذار شهرسازی از آغاز تاکنون ۱
جلسه سوم	مرور تحولات، اندیشه ها و پارادایم های تاثیر گذار شهرسازی از آغاز تاکنون ۲
جلسه چهارم	مرور تحولات، اندیشه ها و پارادایم های تاثیر گذار شهرسازی از آغاز تاکنون ۳
جلسه پنجم	شناخت مفهوم شهروتحلیل فلسفی آن
جلسه ششم	دگرگونی مفهوم شهرو تاثیرات انقلاب صنعتی بر شهرسازی
جلسه هفتم	مرور تحولات و اندیشه های آرمان شهری دوران باستان
جلسه هشتم	اندیشه های آرمان شهری در ایران و مقایسه با غرب
جلسه نهم	اندیشه های شهرسازی در ایران پیش از اسلام، سبک پارسی و پارسی-هلنی، ارائه تحقیق دانشجویان و بحث و بررسی نقاط ضعف و قوت تحقیق
جلسه دهم	اندیشه های شهرسازی در ایران پیش از اسلام، سبک پارتی و دوران بعد از اسلام، سبک خراسانی، ارائه تحقیق دانشجویان و بحث و بررسی نقاط ضعف و قوت تحقیق
جلسه یازدهم	اندیشه های شهرسازی در ایران بعد از اسلام، سبک رازی و آذری، ارائه تحقیق دانشجویان و بحث و بررسی نقاط ضعف و قوت تحقیق
جلسه دوازدهم	اندیشه های شهرسازی در ایران بعد از اسلام، مکتب اصفهان، ارائه تحقیق دانشجویان و بحث و بررسی نقاط ضعف و قوت تحقیق
جلسه سیزدهم	اندیشه های شهرسازی در ایران، دوران معاصر، سبک تهران، الگوی تهران، ارائه تحقیق دانشجویان و بحث و بررسی نقاط ضعف و قوت تحقیق
جلسه چهاردهم	اندیشه های شهرسازی در ایران، دوران معاصر، پهلوی اول، پهلوی دوم، ارائه تحقیق دانشجویان و بحث و بررسی نقاط ضعف و قوت تحقیق
جلسه پانزدهم	اندیشه های شهرسازی در ایران، دوران پس از انقلاب اسلامی (جمهوری اسلامی)، ارائه تحقیق دانشجویان و بحث و بررسی نقاط ضعف و قوت تحقیق
جلسه شانزدهم	بحث و گفتگوی پایانی، جمع بندی و نتیجه گیری، ارائه چارچوب نظری مستخرج از مباحث مطرح شده جهت کاربرد در شرایط امروز کشور
جلسه هفدهم	برگزاری آزمون کتبی و تحویل کارهای تحقیقی دانشجویان